Wiad. entomol.	**16** (2): 103 - 106	Poznań 1997

Występowanie *Polydrusus inustus* GERM. (*Coleoptera*: *Curculionidae*) w okolicach Rzeszowa

Occurrence of *Polydrusus inustus* GERM. (*Coleoptera*: *Curculionidae*) in the surroundings of Rzeszów

ZBIGNIEW W. CZERNIAKOWSKI

Zakład Chemizacji Produkcji Rolniczej, AR Kraków - Filia w Rzeszowie, ul. Ćwiklińskiej 2, 35-959 Rzeszów

ABSTRACT: New information on the distribution and occurrence of *Polydrusus inustus* GERM. (*Col.*: *Curculionidae*) on wild leguminous plants is presented.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Curculionidae*, *Polydrusus*, *inustus*, new localities, natural stands, leguminous plants, S Poland.

Wstęp

Polydrusus inustus GERM. jest chrząszczem z rodziny ryjkowców (*Curculionidae*), który w faunie Polski występuje jako element pontyjski, charakterystyczny dla Azji Środkowej i Mniejszej oraz Kaukazu (BURAKOWSKI i in. 1993). Bardzo ciekawe informacje na temat wędrówek, a także rozmieszczenia tego gatunku na terenie Polski przedstawił MAZUR (1994). Stwierdza on, że *P. inustus* jest gatunkiem napływowym, który przybył do nas dwiema drogami. Pierwsza z nich sięga jedynie do Sanu, druga natomiast omija region Rzeszowa od północy szerokim łukiem wzdłuż Sanu i Wisły. Jest przy tym gatunkiem stale poszerzającym teren swego występowania. Nasuwa się w związku z tym pytanie, czy w swoim pochodzie przekroczył już na stałe linię obu rzek. Aby to ustalić przeanalizowano chrząszcze odłowione na różnych stanowiskach naturalnych w okolicach Rzeszowa w latach 1993 - 1995.

Opis stanowisk

Odłowy prowadzono za pomocą znormalizowanego czerpaka entomologicznego na pięciu stanowiskach naturalnych porośniętych roślinnością zielną, na których dominowały dziko rosnące rośliny motylkowate (za jedną próbę przyjęto 25 zagarnięć czerpakiem).

Stanowisko I było typowym stanowiskiem kserotermicznym, na dawnym wyrobisku żwiru, porośniętym dzikim nostrzykiem białym (*Melilotus albus* MED.). Stanowisko II położone opodal było nieużytkiem o znacznie bogatszej florze, na którym dominował groszek łąkowy (*Lathyrus pratensis* L.). Na stanowisku III w formie łąki rosły w znacznym skupisku różne gatunki wyk (*Vicia* L.). Łąka ta pod koniec czerwca została wykoszona. Stanowisko IV to porośnięta wykami miedza śródpolna, a V miedza porośnięta wykami, koniczyną białą (*Trifolium repens* L.), koniczyną łąkową (*T. pratense* L.) oraz koniczyną dwukłosową (*T. alpestre* L.). Na wszystkich opisanych stanowiskach próby pobierano regularnie (1-2 odłowy w tygodniu) od początku trzeciej dekady kwietnia do pierwszej dekady października. Dodatkowo w roku 1995 na przełomie maja i czerwca dokonano odłowów sprawdzających na żywopłocie z głogu jednoszyjkowego (*Crataegus monogyna* JACQ.), na krzewach czeremchy zwyczajnej (*Padus racemosa* GILIB.) oraz w sadzie jabłoniowym i śliwowym.

Do przedstawienia dynamiki występowania gatunku, użyto wyliczonych wartości liczebności i gęstości względnej oraz frekwencji (CMOLUCH, 1962).

Wyniki

Przeprowadzone w ciągu trzech lat (1993–95) obserwacje wykazały występowanie imagines *Polydrusus inustus* GERM. na wszystkich badanych stanowiskach naturalnych (Ryc., Tab.). Najwcześniej pojawiały się one na kserotermicznym stanowisku nostrzyka białego. Tam też występowały wyjątkowo licznie chociaż stosunkowo krótko, bo tylko do końca pierwszej dekady czerwca. Na stanowisku tym zaobserwowano za to największe nasilenie ich występowania. Podkreślić jednocześnie należy, że niska liczebność względna *P. inustus* na nostrzyku białym wynika z bardzo dużej liczebności występujących na tej roślinie chrząszczy, należących do innych rodzajów ryjkowców.

Na pozostałych stanowiskach chrząszcze pojawiały się na przełomie drugiej i trzeciej dekady maja. Najchętniej zasiedlały miedze śródpolne (stanowiska IV i V), gdzie występowały najdłużej, bo do trzeciej dekady lipca. Warto zauważyć, że na miedzy porośniętej bogatą i różnorodną florą z rodziny motylkowatych, wśród której dominowały dziko rosnące wyki i koniczyny (stanowisko V) odnotowano największe wartości gęstości (1.2 osobni-

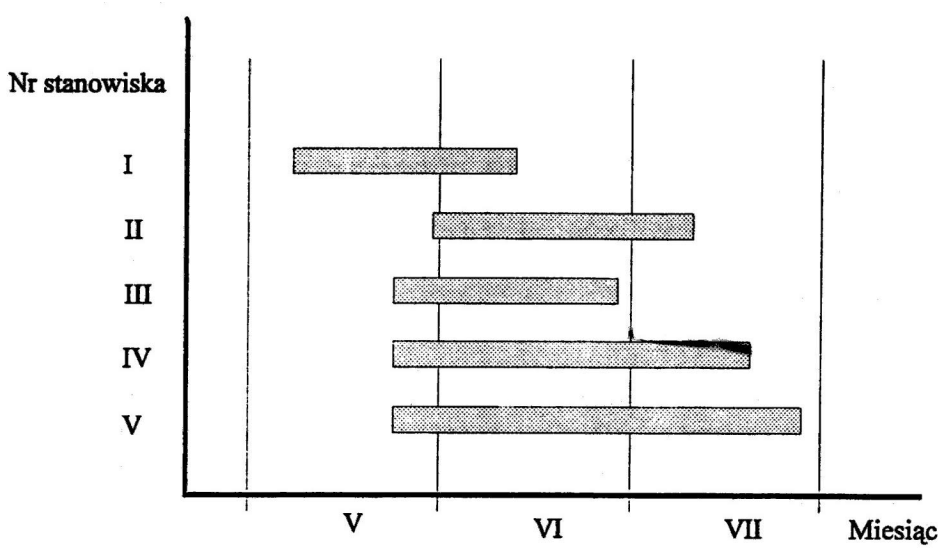

Ryc. Okresy występowania imagines *Polydrusus inustus* GERM. na obserwowanych stanowiskach.

Fig. Occurrence seasons of the adults of *Polydrusus inustus* GERM. in the studied localities.

Tab. Występowanie imagines *Polydrusus inustus* GERM. na naturalnych stanowiskach roślin motylkowatych w okolicach Rzeszowa.

Occurence of the adults of *Polydrusus inustus* GERM. on natural stands of leguminous plants in Rzeszów region.

Stanowisko Locality	Liczebność odłowionych osobników Number of specimens		Gęstość Density	Frekwencja Frequency
	bezwzględna absolute	względna relative		
I	33	1.8	1.3	29.1
II	11	4.3	0.5	29.2
III	14	8.2	0.6	31.8
IV	20	5.3	0.9	31.8
V	26	8.9	1.2	42.9

ka/odłów) oraz frekwencji (42.9%) imagines *P. inustus*. Należy przypuszczać także, że wykoszenie pod koniec czerwca roślin mogło być przyczyną krótkiego występowania osobników tego gatunku na stanowisku III.

Na szczególną uwagę zasługuje to, że w prowadzonych w tym okresie odłowach na głogu, krzewach czeremchy oraz w sadzie jabłoniowym i śliwowym wśród wielu ryjkowców, w tym także z rodzaju *Polydrusus* nie stwierdzono ani jednego osobnika *P. inustus*, choć jak podaje BURAKOWSKI i inni (1993) gatunek ten żeruje na roślinach z rodziny *Rosaceae*.

Przeprowadzone obserwacje pozwalają przypuszczać, że *P. inustus* jest już stałym składnikiem entomofauny w okolicach Rzeszowa, a więc podany przez MAZURA (1994) obszar jego występowania w południowo-wschodniej Polsce uległ w ostatnich latach rozszerzeniu. Poza tym możemy stwierdzić, że imagines *P. inustus* stosunkowo licznie mogą występować nie tylko na roślinach z rodziny różowatych ale także na dziko rosnących roślinach motylkowatych.

SUMMARY

Observations curried out in natural localities, confirm that *Polydrusus inustus* GERM. (*Col.*: *Curculionidae*) constitutes already a regular element of entomofauna in the Rzeszów region and can numerously occur on wild leguminous plants (*Melilotus albus* MED., *Lathyrus pratensis* L., *Trifolium repens* L., *T. pratense* L., *T. alpestre* L., and different *Vicia* spp.). The weevils were the most abundant on those plants in the third decade of May.

PIŚMIENNICTWO

BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1993: Chrząszcze - *Coleoptera*: Ryjkowce - *Curculionidae*, część 1. Katalog fauny Polski, Warszawa, XXIII, **19**: 1-304.

CMOLUCH Z., 1962: Badania nad fauną ryjkowców (*Coleoptera*, *Curculionidae*) roślinnych zespołów kserotermicznych południowo-wschodniej części Wyżyny Lubelskiej. Ann. UMCS, **17** (1): 1-69.

MAZUR M., 1994: Die Verbreitung und die Migrationen des *Polydrusus inustu*s GERMAR, 1824 (*Coleoptera*: *Curculionidae*). Pol. pismo ent., **63**: 113-132.